

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM AWLA
MALTA**

**ONOR. IMHALLEF
DAVID SCICLUNA**

Seduta tas-6 ta' Dicembru, 2002

Citazzjoni Numru. 840/1991/1

Avukat Dottor Giovanni Griscti bhala rapprezentant tas-socjeta` "Formosa & Camilleri Ltd." u dina bhala agenti f'Malta tas-socjeta` assikuratrici estera "The Guardian Royal Exchange Assurance Plc" kif surrogata fid-drittijiet tal-assikurata taghha s-socjeta` "Bugeja Brothers Ltd.", u b'nota tat-28 ta' Gunju 1994 Dottor Joseph Zammit McKeon assumma l-atti tal-kawza ghan-nom tas-socjeta` attrici minflok l-Avukat Dottor Giovanni Griscti, u b'nota ta' l-10 ta' Marzu 1999 assumma l-atti tal-kawza fil-vesti ta' attur l-Avukat Dottor Joseph Zammit McKeon ghan-nom u in rapprezentanza tas-socjeta` Atlas Insurance Agency Limited bhala agenti Malta tas-socjeta` estera Guardian Royal Exchange Assurance plc kif surrogata fid-drittijiet tal-assikurata taghha s-socjeta` Bugeja Brothers Ltd.

VS

John Parnis England bhala direttur u in rapprezentanza tas-socjeta` W.J. Parnis England Ltd. bhala agenti Malta tal-UZUNOGLU SHIPPING ta' Istanbul armaturi tal-vapur SALIH UZUNOGLU

Illum, 6 ta' Dicembru 2002

Il-Qorti,

Rat ic-citazzjoni pprezentata fit-30 ta' Lulju 1991 li permezz taghha l-attur nomine wara li ppremetta:

Illi s-socjeta' Bugeja Brothers Ltd importat minn Spanja tnejn u tletin (32) bundles Chipboard minghand is-socjeta' Andreas Faus SA li waslu Malta fuq il-vapur SALIH UZUNOLGU skond il-polza ta' kariku Dok. A;

Illi meta l-vapur wasal Malta il-merkanzija instabet mifruxa fl-istiva tal-vapur u konsegwentement hafna minnha garrbet hsara konsiderevoli kif jirrizulta mill-gate Pass Out (Dok. B [2 pagni]);

Illi ghalhekk ghal din il-hsara l-assikurazzjoni kif obbligata, hallset is-somma ta' elf seba mija u tmienja u sebghin lira Maltin u ghoxrin centezmu (Lm1378.20) u ghalhekk giet surrogata fid-drittijiet tas-socjeta' importatrici (Dok. C)

Illi l-konvenuti nomine huma responsabbli ghal dan in-nuqqas;

talab li din il-Qorti ghar-ragunijiet premessi:

1. tiddikjara lill-konvenuti nomine responsabbli ghal-hsara u n-nuqqasijiet fuq indikat;
2. tikkundannahom ihallsu lill-attur nomine is-somma ta' elf seba mija u tmienja u sebghin lira Maltin u ghoxrin centezmu (Lm1378.20) kif fuq premess in linea ta' danni sofferti mill-importatur u ghalhekk surrogat lill-attur nomine bl-interessi skond il-ligi mid-data tal-pagament indikat fis-surroga Dok. C maghmula mill-attur nomine fic-cirkostanzi u minhabba l-obbligi hawn fuq premessi.

Kopja Informali ta' Sentenza

Bl-ispejjez kontra l-konvenuti nomine li huma ngunti ghas-subizzjoni.

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenut nomine fejn qal:

1. Illi l-eccipjenti mhuwiex responsabbli ghad-danni allegatament sofferti mill-attur noe u dan peress li x-xoghol tghabba taht kondizzjonijiet ta' F.I.O.S. u l-merkanzija tghabbiet minn nies imqabba mix-shippers minghajr irbit necessarju. (Dok. A).

2. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjonijiet guramentati tal-kontendenti u l-listi tax-xhieda taghhom;

Rat id-digriet tas-6 ta' Dicembru 1992 fejn gie nominat l-Avukat Dottor Joseph Refalo bhala perit legali biex ifittex u jirrelata dwar il-fondatezza tad-domandi attrici, wara li jiehu konjizzjoni ta' l-eccezzjonijiet, u jaghmel l-osservazzjonijiet kollha li ghandhom x'jaqsmu mal-kaz;

Rat ir-relazzjoni debitament mahlufa fit-2 ta' Mejju 2001;

Rat l-atti l-ohra tal-kawza u d-dokumenti esibiti;

Ikkunsidrat illi:-

Mill-provi jirrizulta li s-socjeta` Bugeja Brothers Ltd importat minn Spanja minghand is-socjeta` Andreas Faus SA tnejn u tletin (32) *bundle* "chipboard" li tghabbew fuq il-vapur SALIH UZUNOGLU fil-port ta' Gandia u waslu Malta fit-13 ta' Lulju 1990. Tliet *bundles* u sitta u tletin folja minn dan ic-*chipboard* waslu danneggjati. Difatti s-socjeta` importatrici ghamlet *claim* mas-socjeta` assikuratrici attrici li, wara *survey*, accettat il-*claim* u hallset lis-socjeta` importatrici s-somma ta' Lm1378.20. Is-socjeta` assikuratrici, li giet surrogata fid-drittijiet ta' l-assikurat taghha, issa qed titlob li l-armaturi jigu kkundannati jhallsuha dik l-istess somma.

Il-konvenut nomine qiegħed jeccepixxi li ma jistax jitqies responsabbli peress li x-xogħol tghabba taht kundizzjonijiet ta' F.I.O.S. u l-merkanzija tghabbiet minn nies imqabnda mix-*shippers* mingħajr irbit necessarju. Dan effettivament ifisser li l-merkanzija titghabba u tigi stivata fil-vapur a kariku tax-*shipper* u l-istess meta tigi skarikata dan ikun a kariku tad-destinatarju.

Is-socjeta` konvenuta esebiet man-nota ta' eccezzjonijiet tagħha bhala Dok. A kopja ta' dokument intestat "Statement of Facts" li Joseph Bowman ghas-socjeta` konvenuta xehed li kien magħmul mill-*Master* qabel ma beda l-vjagg. Dan id-dokument ma giex ikkonfermat minn min għamlu u mhuwiex id-dokument originali, izda jekk kellu jigi kkunsidrat u jittiehed bhala awtentiku, jikkontjeni din ir-rimarka: "*No lashing on the cargo. If any damage on the way due to weather, ship is not responsible*". Mill-banda l-ohra skond is-*survey report* insibu li r-raguni tal-hsarat kienet: "*Shifting of cargo in hold due to improper lashing*". U fil-hames pagna tas-*survey report* is-*surveyor* ighid: "*The Master stated that vessel encountered rough weather during the voyage and it was at this time that cargo became loose from its lashings and shifted sustaining damages...It was observed that several pallets had shifted and relative iron straps were broken which caused the sheets of the bundles to become loose and incur damages*".

Issa s-*surveyor*, Noel Ellul xehed li kellem lill-kaptan dwar il-hsarat u dan qallu li meta tghabba x-xogħol f'Gandia kien innota li l-irbit ma kienx sar adegwat u allura l-merkanzija ma kenitx *seaworthy*. Għalhekk huwa kellem lil min għabba l-merkanzija abbord u nfurmahom b'dan. Meta x-xhud saqsieh ghaliex kien salpa, il-kaptan qallu li x-*shipper* kien tah garanzija li jagħmillu tajjeb għall-hsarat li jistghu jinqalghu bil-patt li johorgu a *clean bill of lading*. Il-kaptan pero` ma giex prodott bhala xhud.

F' Chorley and Giles' Shipping Law (Gaskell N.J.J., Debattista C. & Swatton R.J., 8th ed., Pitman, p.249) jingħad: "*The shipowner may – and usually does – insert a clause in the bill of lading exempting himself from*

liability for bad stowage. Where no such exemption is agreed upon the shipper may nevertheless lose his right to recover if he himself superintends the stowage and makes no complaint at all, or complains of some defects and not of those which are patent. Moreover, if the shipper is previously warned how his cargo is going to be stowed and he raises no objection, he cannot afterwards complain of the stowage even if it is bad”.

Effettivament fil-kaz in ezami l-polza ta' kariku esebita mis-socjeta` attrici ma tikkontjeni l-ebda rimarka u hemm il-kliem “CLEAN ON BOARD”. Gie diversi drabi ritenut minn dawn il-Qrati li *a clean bill of lading* jistabilixxi *prima facie* l-prova li l-merkanzija msemmija fil-polza giet karikata f'kundizzjoni tajba u timponi l-obbligu li l-merkanzija tigi skarikata fl-istess kundizzjoni. Ma hemm l-ebda rimarka fuq il-polza dwar il-kundizzjoni ta' l-irbit. Biex il-kaptan jissalvagwardja l-pozizzjoni tieghu kien imissu kiteb ir-rimarki appoziti fuq il-polza u mhux, dato non concesso li dak li gara huwa dak li rakkonta lis-surveyor, jiddependi minn kelma verbali tax-shipper. F'dan il-kaz il-polza ma tikkontjeni l-ebda klawzola li tezenta l-armatur minn responsabbilta`. Bhalma sottometta l-perit legali, il-*clean bill of lading* tohloq prezunzjoni, li ma gietx imxejna, li l-merkanzija tghabbiet sew u konsegwentement Uzunoglu Shipping ghandu jigi ritenut responsabbli ghad-danni konsegwenzjali.

Is-somma pretiza mis-socjeta` attrici skond ic-citazzjoni hija ta' Lm1378.20. Irrizulta pero` mix-xiehda ta' Noel Ellul li hija bieghet il-merkanzija bhala *salvage* u dahlet is-somma ta' Lm160. Ghalhekk minn Lm1378.20 trid titnaqqas is-somma ta' Lm160 u jibqa' bilanc ta' Lm1218.20. Ghalkemm il-perit legali akkorda wkoll Lm25 ghas-*survey fees*, dawn mhumiex mitluba fic-citazzjoni fejn intalbet is-somma specifika ta' Lm1378.20, u ssemew biss fix-xiehda ta' Noel Ellul. Ghalhekk din is-somma ta' Lm25 mhijiex qed tigi accettata mill-Qorti.

Ghal dawn il-motivi:-

Kopja Informali ta' Sentenza

Tiddeciedi billi tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut nomine, tilqa' t-talbiet attrici limitatament kif intqal, u ghalhekk:

(1)tiddikjara lill-konvenut nomine responsabli ghall-hsarat fuq indikati, u

(2)tikkundanna lill-konvenut nomine jhallas lill-attur nomine s-somma ta' Lm1218.20 in lineja ta' danni bl-inghax mid-data tan-notifika tac-citazzjoni.

Bl-ispejjez kontra l-konvenut nomine.

-----TMIEM-----